

Z A P I S N I K
sa 70. sjednice Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu,
održane 28. decembra 2022. godine

Link za sjednicu: <https://www.youtube.com/watch?v=2MHNUuE67Gg>

Sjednica je počela u 10 sati.

Predsjedavao je Momo Koprivica, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali članovi/ce Odbora: Slaven Radunović, Predrag Bulatović, Jovan Jole Vučurović, Milosava Paunović, Srđan Pavićević, i u svojstvu zamjene člana Odbora poslanica Jovanka Bogavac.

Sjednici su, takođe, prisustvovali i: Mehdina Kašić Šutković, koordinatorka Informaciono - dokumentacionog centra, ispred Građanske alijanse i Radan Nikolić, Predsjednik Udruženja boraca ratova od 1990. godine Crne Gore.

Rad sjednice pratili su i predstavnici medija.

Za sjednicu je predložen sljedeći

DNEVNI RED:

- 1. Donošenje odluke o kontrolnom saslušanju na temu: „Primjena sporazuma državnih tužilaštava Crne Gore i Hrvatske o saradnji i gonjenju počinitelja krivičnih djela ratnih zločina, zločina protiv čovječnosti i genocida, sa posebnim akcentom na istragu slučaja „Lora 3“, i formiranje pododbora u vezi sa tim.**

Nakon izjašnjavanja, dnevni red sjednice usvojen je jednoglasno na Odboru.

PRVA TAČKA: Donošenje odluke o kontrolnom saslušanju na temu: „Primjena sporazuma državnih tužilaštava Crne Gore i Hrvatske o saradnji i gonjenju počinitelja krivičnih djela ratnih zločina, zločina protiv čovječnosti i genocida, sa posebnim akcentom na istragu slučaja „Lora 3“, i formiranje pododbora u vezi sa tim.

Povodom prve tačke dnevnog reda, predsjedavajući Momo Koprivica je istakao da je donošenjem Zakona o specijalnom državnom tužilaštvu iz 2015. godine ovaj organ preuzeo gonjenje učinilaca krivičnih djela ratnih zločina od strane Odjeljenja za suzbijanje organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina pri Vrhovnom državnom tužilaštvu. Takođe je podsjetio da je u maju 2015. godine tadašnji Vrhovni državni tužilac Ivica Stanković usvojio Strategiju za istraživanje ratnih zločina za period od 2015. do 2021. godine za čiju je primjenu nadležno Specijalno državno tužilaštvo, nad čijim radom nadzor vrši Vrhovni državni tužilac. Imajući u vidu navedeno, predsjednik Odbora je ukazao da je predmet predloženog kontrolnog saslušanja, između ostalog, upravo

razmatranje Sporazuma o saradnji i gonjenju počinitelja krivičnih djela ratnih zločina, zločina protiv čovječnosti i genocida koji je zaključen između Državnog tužilaštva Republike Crne Gore i Državnog tužilaštva Republike Hrvatske, u Budvi, 28. jula 2006. godine. S obzirom da je ovaj Odbor, između ostalog, nadležan i za razmatranje određenih pitanja koja se tiču postupaka koji se sprovode pred državnim organima, poslanik Koprivica je mišljenja da i na ovom mjestu, sa pravnog aspekta, trebaju da se sagledaju postignuti rezultati u primjeni navedenog sporazuma. Tim povodom, posebno se osvrnuo na slučaj ratnih zarobljenika iz Crne Gore tj. pripadnika JNA iz nikšićke, šavničke i barske grupe koji su, suprotno normama domaćeg i međunarodnog prava, brutalno zlostavljani u tzv. logoru „Lora“ u okolini Splita. U prilog navedenom svjedoči i snimljeni dokumentarni film RTV Nikšić „Zlo proljeće 1992.“, što treba da doprinese rasvjetljavanju ovog slučaja i suočavanju sa prošlošću. Predsjedavajući je, takođe, naglasio da bi se formiranjem Pododbora dao dodatni doprinos i podsticaj u rasvjetljavanju postupanja državnih organa u svim slučajevima ratnih zločina, koji pored moralne zalazuju i jasnu pravnu osudu.

U svom obraćanju, poslanik Jovan Vučurović je naveo da podržava inicijativu za organizovanje ovog kontrolnog saslušanja posebno imajući u vidu da državni organi godinama nisu ništa preduzimali u cilju rasvjetljavanja ovog zločina i da je navedeni sporazum primjenjivan jednostrano i na štetu građana Crne Gore. U vezi sa tim, smatra da navedeni slučaj zaslužuje pravdu kao i svi ostali kojima će se baviti pomenuti pododbor. Takođe je mišljenja da sadašnje državno tužilaštvo ima mnogo više sluha, u odnosu na prethodno, da se posveti ovim predmetima. Pored toga, izrazio je zahvalnost predsjedniku Udruženja boraca ratova kao i RTV Nikšić na značajnom doprinosu da se ovaj slučaj ne zaboravi.

Poslanik Slaven Radunović, u svom obraćanju, je naveo da predmetni Sporazum, na neki način, predstavlja „zataškavanje“ događaja koji su se desili 90-tih, na način što je istim omogućeno isključivo izručivanje crnogorskih građana Republici Hrvatskoj za počinjene ratne zločine. Sa druge strane, smatra poslanik Radunović, od strane državnih organa ništa nije preduzeto kako bi se pomenuti slučaj rasvijetlio i dobio svoj epilog, a porodice žrtava uvažile.

Predsjedavajući Momo Koprivica je kratko dodao da su lica koja su stradala u logoru „Lora“ bila različitih vjera i nacija, i da je najvažnije da kolektivnu odgovornost ili krivicu nikada ne treba pripisivati jednom narodu ili vjerskoj i etničkoj zajednici, što je nedozvoljeno sa aspekta međunarodnog prava. Takođe se osvrnuo na konkretni slučaj u čijem je inicijalnom rasvjetljavanju najveći doprinos dao hrvatski građanin Barišić, koji je bio državni službenik, a čije je svjedočenje bilo od ključnog značaja. Pored toga, istakao je da je važan udio imao i Tonči Majić, što daje nadu u čovječnost i ujedinjenje oko humanističkih ideala pravde i vladavine prava. Stoga smatra da se niti jednom kolektivu ne može pripisati odgovornost ili krivica, niti se može smatrati zločinačkim, već je neophodno utvrditi princip individualne odgovornosti. U prilog tome govori i činjenica o ignorisanju tadašnjeg državno-političkog vrha, sa sahrane njihovih posmrtnih ostataka, a po čijem su nalogu ova lica upućena na ratište. Imajući u vidu navedeno, sami cilj u ovom slučaju jeste utvrđivanje istine.

Poslanica Milosava Paunović je kratko naglasila da se upravo na ovakav način brani dostojanstvo Crne Gore, iz razloga što su sve države iz okruženja koje su bile zahvaćene ratnim dešavanjima, na neki način, zaštitile svoje građane u smislu postizanja pravde, dok je Crna Gora po tom pitanju učinila malo. U vezi sa tim, istakla je da su mnoga lica koja su tada upućivala vojsku na ratište ostala nedostupna organima gonjenja i samim tim bez utvrđene odgovornosti pred zakonom.

Takođe je ukazala da su u logoru „Lora“ izvršena mučenja prema civilima na 48 način, dok je prema vojnicima mučenje izvršeno na 68 načina, što je ostavilo trajne duševne posljedice. Imajući u vidu navedeno, mišljenja je da je država bila dužna da preduzme sve moguće mjere da zaštiti svoje građane i da se uključi u postupak koji se vodi pred organima Republike Hrvatske, što do sada nije uradila.

Učestvujući u raspravi, poslanik Srđan Pavićević je dao osvrt na period postojanja bivše SFRJ i dešavanja koja su pratila njen raspad, navodeći da se u tom periodu dogodilo puno zločina i nečovječnih postupaka. Samim tim, mišljenja je da istorijski fakti ne mogu biti skrivani niti selektovani, te da istorija ima osnovnu ulogu da analizira činjenice i iste verifikuje kao i da ih stavi na uvid javnosti. U vezi sa tim, istakao je da upravo političke elite zloupotrebljavaju istorijske fakte u želji da se klijentelistički odnose prema istima kao i da nemaju odgovornost prema prostoru u kojem žive. Pored toga, naglasio je da odnos prema slučaju „Lora“ treba da bude isti kao i prema slučajevima deportacija i ostalih dešavanja na ovim prostorima, ukoliko se želi cjelokupni napredak društva. U tom dijelu, poslanik Pavićević smatra da upravo Parlament treba da oda počast i poštovanje prema svim žrtvama koje su dale živote za ovu državu. Takođe je naveo da predmetna inicijativa mora da dobije svoj epilog, iz razloga što se kao društvo moramo suočiti sa istinom u njenom punom obimu i na taj način iskazati elemente ljudskosti.

Mehdina Kašić Šutković, koordinatorica Informaciono - dokumentacionog centra, upozнала je prisutne da je isti formiran od strane Građanske alijanse i Inicijative mladih za ljudska prava 5. oktobra 2020. godine i da je jedini centar u Crnoj Gori koji se bavi prikupljanjem, skladištenjem i obradom sveobuhvatne i dostupne dokumentacije koja je vezana za ratne zločine koji su se desili na teritoriji Crne Gore 90- tih godina, a u kojima su učestvovali građani Crne Gore. Tim povodom, naglasila je da posjeduju veoma bogatu dokumentaciju, uključujući: novinarske i medijske članke od 1987. do 2007. godine, originalne audio i video zapise kao i optužnice i presude iz tog perioda, što je u potpunosti dostupno i stavljeno na raspolaganje. Takođe je pozdravila inicijativu Odbora ističući da će Građanska alijansa biti otvorena za svu moguću saradnju, uz napomenu da je suočavanje sa prošlošću veoma važno kako bi se, prije svega, postiglo pomirenje među građanima, ali i sa ostalim državama regiona. Pored toga, podsjetila je da ratni zločin u logoru „Lora“ nije jedini koji više od trideset godina čeka pravdu, već su tu i slučajevi: „Kaluđerski laz“, u kojem su stradali albanci, zatim deportacija bošnjaka, logor „Morinj“, slučaj „Klapuh“, u kojima ništa nije urađeno. U vezi sa tim, Mehdina Kašić Šutković je dodala da se javlja problem da žrtve i počinioci umiru, iako ratni zločini ne zastarijevaju, što dovodi do situacije da pravda neće imati nad kim da se sprovede.

Radan Nikolić, predsjednik Udruženja boraca ratova od 1990. godine Crne Gore, u svom obraćanju, naveo je da se ovom problematikom bavi preko trideset godina i da smatra da će ova inicijativa, na političkom planu, najviše doprinijeti suočavanju sa prošlošću isključivo na bazi istine. Takođe se osvrnuo na potpisani Sporazum između državnih tužilaštava Crne Gore i Republike Hrvatske, navodeći da je isti baziran na političkoj platformi, o čemu su tada pisali brojni mediji. U vezi sa tim, podsjetio je da su tadašnji predsjednici Crne Gore i Hrvatske, Filip Vujanović i Stjepan Mesić, uoči potpisivanja istog, dali zvanične izjave u kojima su saopštili da je došlo krajnje vrijeme da se kazne počinioci krivičnih djela ratnih zločina u Republici Hrvatskoj, u agresiji pripadnika JNA Srbije i Crne Gore. Nakon toga, u pomenutom Sporazumu, nigdje nisu pomute crnogorske žrtve ratnih zločina u Republici Hrvatskoj. U tom periodu, istakao je Nikolić, takođe je postojao dodatni veliki politički pritisak u vidu 251 optužnice za vojnike i oficire JNA iz Crne Gore, ukazujući da je u napadu

na Dubrovnik učestvovao dio trebinjske brigade, među kojima su bila lica na odsluženju vojnog roka iz svih krajeva tadašnje Jugoslavije, a čija imena niko nije želio da objavi. Pored toga, naglasio je da su od samog početka imali opstrukciju od strane tadašnjeg Vrhovnog državnog tužilaštva, smatrajući nedopustivom namjeru da se Crnoj Gori stavlja na teret nešto što nema osnova.

Nakon izjašnjavanja, Odbor je jednoglasno (7 glasova „za“) donio Odluku o održavanju Kontrolnog saslušanja na temu: „Primjena sporazuma državnih tužilaštava Crne Gore i Republike Hrvatske o saradnji i gonjenju počinitelja krivičnih djela ratnih zločina, zločina protiv čovječnosti i genocida, sa posebnim akcentom na istragu slučaja „Lora 3““, koje je planirano za 16. januar 2023. godine. Na Kontrolno saslušanje odlučeno je da se pozovu: predstavnici Ministarstva pravde, državno-tužilačke organizacije, Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, kao i relevantne nevladine organizacije koje se bave pitanjima iz ove oblasti.

Odbor je, takođe, jednoglasno (7 glasova „za“) donio Odluku o obrazovanju Pododbora za analizu postupanja državnih organa u slučajevima ratnih zločina.

O D L U K A

O OBRAZOVANJU PODODBORA ZA ANALIZU POSTUPANJA DRŽAVNIH ORGANA U SLUČAJEVIMA RATNIH ZLOČINA

Član 1

Pododbor se obrazuje u cilju razmatranja svih pitanja koja se odnose na postupanje državnih organa u slučajevima ratnih zločina.

Član 2

U sastav Pododbora biraju se sljedeći poslanici i poslanice:

1. MOMO KOPRIVICA, za predsjedavajućeg;
2. JOVAN JOLE VUČUROVIĆ, za člana;
3. MILOSAVA PAUNOVIĆ za članicu;
4. SRĐAN PAVIĆEVIĆ za člana;
5. BRANKA BOŠNJAK, za članicu;
6. Poslanici Kluba poslanika DPS-a, SDP-a i SD-a;
7. Poslanici Kluba Bošnjačke stranke, po pozivu; i
8. Poslanici Kluba albanskih poslanika, po pozivu.

Član 3

U radu Pododbora biće pozvani predstavnici nevladinog sektora koji se bave ovom problematikom i koji izraze interes po pozivu Pododbora.

Član 4

Pododbor poziva sve zainteresovane strane, naučna i stručna lica, koja bi svojim znanjem i kompetencijama mogli doprinijeti u rješavanju i rasvjetljavanju spornih pitanja, da uzmu učešća u radu.

Član 5

Pododbor će imati zadatak da najkasnije do kraja aprila 2023. godine pripremi Izvještaj o preduzetim aktivnostima i svim dostupnim informacijama, a koje mogu doprinijeti u rasvjetljavanju i rješavanju prethodno navedenih pitanja.

Izvještaj je potrebno dostaviti Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu na usvajanje i dalju realizaciju.

Član 6

Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu će na osnovu dostavljenog izvještaja od strane Pododbora pripremiti predloge zaključaka i iste dostaviti Skupštini Crne Gore na usvajanje.

Usvojene zaključke je potrebno uputiti odgovornim institucijama na dalju realizaciju.

Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu će pratiti realizaciju predloženih zaključaka.

Član 7

Pododbor će održavati zasebno sjednice do roka predviđenog za završetak planiranih zadataka.

Sjednica je završena u 11 sati i 10 minuta.

Zapisnik sačinila:

Sekretarka Odbora
Slavica Mirković

Predsjednik Odbora
Momo Koprivica